

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. I. De Germaniâ recencentiore in communi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

ALAVNI

partie de Stirie,
& de l'Arche-
uesché de Saltz-
bourg.

Pons Oeni, seu Æni: *Bedaio*, seu *Bidaio*,
Smilero *Oetingen*, aliis *Inspruch*.
Artobriga: *Lebnau*, infra urbem *Lauffen*.
Iuuania, seu Iouanum, seu Gauanodu-
rum: *Salzbourg*.
Claudia, Ptol. Claudinium: *Clausen*.
Vocarium, seu Vacorium: *Vvagram vi-*
cus.

LIBER SECVNDVS.

De Germania secundum Recentiores.

CAPVT PRIMVM.

De Germania recentiore in communi.

§. 1. Nomen.

LEMANNIA communiùs dicitur, rariùs Germania; unde autem Alemannorum nomen, supra significauimus à vocibus *Al* & *Man*, quia cõuenæ erant ex multis gentibus. Malè ergo nonnulli hanc vocem aliter explicant. Est porro vox illa Francis, Italis, Hispanisque communis: At Angli vocant patriam suam *Tentschland*; Poloni *Niemieczka*; Hungari *Nemes*, & *Nemetorflag-Zemia*; Turci *Nimemeleker*; Græci *Elemags*.

§. 2. Quantitas.

LONGITVDO à Claromontio Lotharingæ, ad Bitonem Silesiæ, quæ distantia ad maiorem circulum reuocata dat 562 Mil. pass. Geometr. hoc est leucas Germanicas 140 cum dimidio, Francicas 241.

Latitudo desumitur à Mendresio Helueticæ ditionis trans Alpes Latit. 45. 12. ad Septentrionalia Rugiæ Insulæ Lat. 54. 50. hoc est complectitur 588. Mil. pass. Geomet. seu leucas Germanicas 147. Francicas 294.

Parall. Geogr. Tom. II.

E

§. 3. *Qualitas.*

TRIA de eâ prædicantur, quòd *ferax*, quòd *diues*, quòd *populosa*.

FERAX in præsentia creditur, cum tamen ab antiquis vulgò sterilis appellaretur, & frigida. Nec immeritò, erat enim obsita sylvis ingentibus, paludibus interscissa, ferarum denique lustris, quàm hominum habitationi magis idonea. Sed modò, nulli Europæ Regioni decedit, sylvis magnâ ex parte excisis, siccatisque paludibus. Vinum etiam profert satis generosum, sed potissimum in Franconiâ, & Austriâ. Fert etiam vbique frumentum, & hordeum, vnde optimam ceruisiam coquunt indigenæ; Cæteris præstat quæ Torgauij *Torgau*, conficitur. Dat etiam equos generosos, & vegetos in primis, siue ad Rhedas, siue ad milites Cataphractos. Armenta hîc quoque plurima, boues, porci innumeri, vnde celebrantur in primis perna Moguntinæ, & Vestphalicæ.

DIVES. Frustra olim in Germaniâ quæsitæ auri, argentique fodinæ: in præsentia tam multæ apertæ sunt, vt ferè nusquam plures: præcipuæ in Alfatia, Saxoniâ, Misnia, Bohæmia, Bauariâ. Habet quoque salinas nobiles, vnde multæ pecuniæ colliguntur, vt Laeburgi, & Salinis vulgò *Hall*, in Saxoniâ, Tirolensi Comitatu, Sueuiâ, Austriâ, & Salisburgo Bauariæ. Olim vectigal Imperij erat sexaginta doliorum auri, hoc est sexages centies mille Flôrenorum aureorum, quos vocant *Goldugen*, & 64. assibus nostratibus respondent: nunc verò sic imminuta sunt illa vectigalia, vt vix sufficiant veredariis alendis: & nisi Imperator aliunde patrimonium haberet, non posset dignitatem sustinere. Germaniam tamen ditissimam esse arguunt prædæ, iam inde per tot annos abductæ.

POPULOSA. Tempore Caroli Quinti 150. hominum millia sub duobus signis habuit. Maximilianus contra Turcas 100. pedum millia, 15 Equitum eduxit. Sed nostrâ ætate dum Palatinus Comes tentaret Bohæmiam, trecenta hominum millia vidit, & aluit Germania. Hîc porrò non computantur Heluetij, qui 100. armatorum millia scribere dicuntur, certè vnus pagus Bernensis octodecim millia exercitatissimorum militum emittere potest.

§. 4. Mores.

BIBACES vulgò creduntur, & helluones Germani: certè quæ gentes in Septentrionem vergunt, magis abdomini deditæ sunt. Hospitales reuerâ sunt, & in externos satis faciles. Imò ditissimi quique Stabularij sunt, magnæque in hospites suos fidei. Hyeme hypocauftis vtuntur, ex quibus rarò exeunt frigore hîc supra modum sæuiente. Castissimæ si vsquam fœminæ; & verò adulteria hîc seuerissimè vindicantur. Musici quoque habentur optimi, omnesque ad cantum nati. Matrimonia sic inter se contrahunt, vt ordo semper feruetur, numquam nobilis ducet vxorem plebeiam, nec comes nisi comitis filiæ coniungetur. Magnanimi sunt omnes Germani, & ad sanguinem effundendum paratissimi; pedites suos *Landskernercht* vocant, nos Galli *Lansquenetz*, quæ vox seruum regionis sonat; Equites *Reiter* appellant, nos *Reîtres*, quorum furorem hæretico bello sensimus, & repressimus. Vrbes agrè propugnant ob vxores plurimas, & impedimenta, in acie se fortiter gerunt, & ad internecionem sæpe depugnant, sed deficientibus cibariis statim contabescunt. Addicti sunt exquisitoribus operibus, & ab hac parte se ingeniosos præbent. Primus in ære sculpisse ferrur opilio quidam Bergensis *Bocholdus* nomine. Inuenisse tormentum bellicum, & nitratum puluerem ante annos 300. dicitur Monachus quidam *Bertoldus Niger*, vulgò *Schwarz*. Credunt & Artem Typographicam ante annos 300. à *Ioanne Gutenberg* nobili Moguntino excogitatam esse: vt fileam exquisita horologia, & automata ad nos indidem missa.

§. 5. Lingua.

GERMANICA lingua, seu Teutonica, vna est ex quatuor linguis latissimè patentibus, diciturque *God*: & primùm in tria idioma distribuitur, *verum Teutonicum, Saxonicum, & Danicum*. Saxonicum iterum duplex, *Superius, & Inferius*; nempe quo vtuntur Germani trans, & cis Mœnum. Saxonicum duplex, *verum Saxonicum* quo vtuntur incolæ maioris Saxonie, *Anglicum* quo Angli, & cultiores Scoti, vt suprâ notauimus. Danicum denique separatur in *verum Danicum*, quo Dani; *Noruegicum*,

E ij

quo Noruegi, & Islandi; & *Suecicum*, quo omnes Sueci loquuntur.

§. 6. *Religio.*

VERÆ Religioni olim addictissimi fuere Germani, & qui huic adhærent eam constantissimè profitentur: vulgò tamen Religionem potius Principis, quàm suam sequuntur. Primùm ab Hussitis, Taboritis, & Picardis vexata est, sed superiori sæculo longè funestius per Martinum Lutherum Apostatam Monachum, quem superbia, & libido ab Ecclesiâ diuulsit. Sæuiit & eodem tempore inter Heluetios Zuinglius factionis quoque suæ caput, qui etiam cum Luthero exercuit inimicitias. At quot mala hinc exorta sunt? quot hæreses ex Lutheranâ hydrâ pullularunt? legatur Florimundus Ræmundus in hæresi nascente: ubi etiam obseruat Lutherum ipsum miratum esse prolem suam, & pesti cuius auctor ipse fuerat remediũ frustra quæsiuisse. Nunc in plerisque locis principis tantùm viger Religio. Lutherani etiam Ecclesiis præficiuntur, vt Archiepiscopatibus Magdeburgensi, & Bremensi, Episcopatibus Halberstadiensi, Verdensi, & aliis. Per Societatem nostram potissimùm vera Religio sterit, cuius primipilus olim Petrus Canisius vir spectatæ iuxtà doctrinæ, ac pietatis.

§. 7. *Politia.*

SVPREMVM caput habet Imperatorem Augustum, aliquando Imperij candidatũ Cæsarem vno tantùm gradu ab Imperio disjunctum. Exortum est Imperium hoc in Carolo Magno, mox in stirpe Gallicâ seruatum vsque ad Conradum primum, ex quo cœpit eligi à proceribus Imperij, donec sub Othone III. aut vt alij malunt post Fridericum secundum, ius suffragij ad septem Electores contractum est. Locus electionis olim incertus erat; nam Otho I. Aquisgrani; 2. Vormatiæ; 3. Romæ selectus fuerat, postea additus fuit Francofurti ad Mœnum per Bullam Auream quam Carolus IV. emisit in Comitibus Norimbergensibus. Selectus Imperator coronabatur olim Aquisgrani ab Archiepiscopo Colonensi coronâ ferreâ, cuius loco nunc substituta est aurea cum lamina ferrea inserta, quæ asseruatur ibidem Aquisgrani. Gladius verò orbis, & paludamentum visuntur Norimbergæ, vnde hæc anti-

quitus accipiebant, sed nunc hæc omnia deferuntur Francofurtum. Dicunt & olim Imperatorem recepisse præterea duas alias coronas, argenteam Mediolani in Ecclesiâ S. Ambrosij, aut certè in vrbe vicinâ Monzâ in Basilicâ S. Ioan. Baptistæ, auream demum Romæ apud S. Petrum.

§. 8. *Electores Imperij.*

ECCLE-	}	MÖGVNTINVS Archiepiscopus <i>Cancellarius Germaniæ</i> , & Decanus Collegij Electorum; intra mensem Comitia vocat, suffragia legit, primusque iurat, moxque aliorum iuramentum recipit.
SIASTI-		TREVIRENSIS Archiepif. <i>Galliæ Cancellarius</i> ; secundùm Bullam auream dare debet i. suffragium, sed id abrogatum est lapsu temporis.
CI.		COLONIENSIS Archiepif. <i>Cancellarius Italiæ</i> , coronam imponit Imperatori.
LAICI,	}	REX BOHÆMIÆ à poculis <i>l'Eschanfon</i> ; in actibus Imperialibus omnes Reges præcedit, etiam Imperatricem, ramen Comitibus Imperij non interest.
seu		COMES PALATINVS RHENI Archidapifer <i>le Maître d'Hostel</i> . Imperatore mortuo, est Vicarius Imperij in Sueviâ, & Franconiâ; vbi leges Franciæ Orientalis sunt in vsu, nominat ad Beneficia: imò & citat coram se viuum Imperatorem, cùm quis contendit cum eodem.
SÆCV-	}	LARES. ELECTOR SAXONIÆ, Marechallus Imperij, Vicarius Imperatoris mortui, vbi leges Saxonicae sunt in vsu.
LARES.		MARCHIO BRANDEBVRGICVS, Cubicularius Imperij <i>le Chambellan</i> .
VICARII	}	Pocillator Limpurgensis, <i>l'Eschanfon de Limpurg</i> .
ELECTO-		Dapifer Valpurgensis: <i>le Truchses de Vvalpurg</i> .
RVM		Baro Papenheimius, <i>le Baron de Papenheim</i> , Saxonis Vicarius.
SÆCV-	}	LARIVM. Comes <i>Hohen-Zolern</i> , Brandenburgici Vicarius.
LARIVM.		Imperator nihil potest suscipere magni momenti sine Comitibus

quæ Diætas vocant, vnde multa existunt incommoda, occasio-
nibus rei benè gerendæ euanescentibus. Legatur tractatus de con-
stitutione Imperij Romano-Germanici per Iacobum Lampa-
dium Iurifconsultum.

§. 9. De urbibus Anseaticis.

POST Hunnorum in Germaniam inundationes, & piratica Da-
norum, & Nortmannorum bella, aiunt vrbes maritimas conue-
nisse, & quæsisse modum, quo commercium tutum redderent.
Itaque fœdus inter se inierunt, collatisque pecuniis etiam classes
instruxerunt. Quare multa bella gesserunt, & Reges ad pacem
compulerunt, interminatæ se iis adiungere qui honestas pacis-
conditiones admitterent. Porro de hoc fœdere quatuor excutien-
da sunt, de Nomine, de Prouinciis, de Emporiis, de Capite, &
quasi Rectore.

Nondum constat vnde vrbes Anseaticæ NOMEN traxerint.
Quidam à voce Teutonicâ *Anzée*, hoc est *mare* deducunt, quo-
niam vrbes ad mare sitæ sunt, aut ad maiora Flumina, ex quibus
facilis ad mare patet aditus. Alij à nomine *Handt, Manus*, quia si-
bi manum vel suppetias offerebant. Alij à veteri voce Germani-
ca *Hansa*, hoc est *assemblée*, citantque versionem noui Testamen-
ti vbi Conuentus Phariseorum dicitur *Hansa*. Quidam denique
nomen hoc deducunt à nomine Teutonico *Ansa*, hoc est *immuni-
tas*, quia vrbes illæ multis priuilegiis gaudebant.

Porro in quatuor PROVINCIAS distinguebantur. Prima *Lube-
censis*, & omnium caput, cui suberant vrbes 12. quinque Vandali-
cæ, septem Pomeranicæ. Secunda *Pruthenensis*, seu *Gedanensis*
de *Dantzic*, vbi vrbes 10. quinque in Prussia, quatuor in Liuoniâ.
Tertia *Brunsvicensis*, cum urbibus vndecim. Quarta *Coloniensis*,
vnde vrbes vna & triginta pendeant. Summa ergo urbium An-
seaticarum erat 64. quæ tamen totidem fœderatas habebant.

EMPORIA quatuor constituta fuerant; *Novogordia* in Russiâ;
Londinum in Angliâ, *Berge* in Noruegiâ, & *Brugæ* in Flandriâ;
sed procedente tempore loca hæc immutata sunt; nam pro Bru-
gis *Antuerpia*, mox *Amstelodamum*, substituta sunt. Ex Nouo-
gordiâ *Reueliam*, inde *Naruam* translatum est Moscouiticum Em-
porium.

CAPVT vrbium Anseaticarum diu nullum fuit, Aristocratico enim regimine administrabantur, tandem elegerunt Principem Teutonicum, & is honos primùm oblatu fuit Duci Prussiæ, quia eius intererat ne ferrum, & arma ad Moschouitas deferrentur; sed cùm Albertus Brandenburgicus se Regi Poloniæ submisisset, ei dignitas amota est. Prensaerunt illam Reges Daniæ & Sueciæ, sed reiecti sunt quia non erant Principes Imperij, nec Teutones. Exinde distrahi cœpere Angli, Flandri, Teutones, vnde vrbium illarum fama multùm imminuta est.

CAPVT II.

Diuisio Germania in circulos.

OLIM distincta fuit Germania in circulos sex, vt constat ex multis Imperatorum decretis; demùm anno 1512. à Maximiliano in publicis Comitibus decem sunt circuli constituti.

P R I - M V S FRAN- CONI- C V S	EPI- SGOPI	Herbipolitanus: <i>Vvurtzbourg.</i>
		Bambergensis: <i>Bamberg.</i>
		Eichstetensis: <i>Eichstet, ou Aigstet.</i>
	PRIN- CIPES	Magister ordinis Teutonici: <i>Grand Maistre Teutonique.</i>
		Præpositus Eluangensis: <i>Preuost d'Eluang.</i>
		Marchio Brandenburgicus: <i>Marquis d'Onspach, &c.</i>
		Comes Hennebergensis: <i>Henneberg.</i>
		Comes Hoenloicus: <i>d'Hoenlo, ou Holach.</i>
	LAICI	Comes Erbachius: <i>Erpach.</i>
		Comes Schuuartzenburgicus: <i>Schuuartzenbourg.</i>
le Cercle de Fran- conie.	CIVI- TATES	Norimberga: <i>Noremberg.</i>
		Rotenburgum ad Tubarum: <i>Rotenbourg sur le Tauber.</i>
	LIBE- RÆ	Vinshimium: <i>Vveinsheim.</i>
		Schuuinfurtum: <i>Schuuinfurt.</i>
		Vissenburgum: <i>Vissembourg au Palatinat de Baviere.</i>